

Het ontstaan van “Ons Dorpshuis” in Wilhelminaoord

In het archief van De Stichting “Maatschappij van Weldadigheid” zijn documenten aanwezig, waaruit de geschiedenis van “Ons Dorpshuis” duidelijk naar voren komt. Een rapport uit de 70-er jaren van de heer G.J. Koenders geeft hiervan een goede indruk, hieruit citeren wij het volgende.

Ontstaansgeschiedenis.

Het ontstaan van de dorpshuizen (Frederiksoord, Wilhelminaoord en Willemsoord) kan als volgt worden gereconstrueerd. In het jaar 1895 waren er drie naai- en breischolen. De gebouwtjes van deze scholen dienden ook wel voor vergaderingen. De bijeenkomsten waarop veel personen werden verwacht, werden in de verschillende fabrieksgebouwen gehouden. De fabriek in het centrum van Willemsoord deed rond de eeuwwisseling dienst als toneelzaal en werd ook ingeschakeld bij het jaarlijkse school- en volksfeest.

Veel kolonistendochters en vrouwelijke bestedelingen gingen als dienstmeisje de wijde wereld in. Toen in het laatste der 19^e eeuw het huishoudonderwijs in Nederland tot ontwikkeling kwam, gingen er onder de bestuurders van de Maatschappij en de afgevaardigden der afdelingen stemmen op om de vrouwelijke jeugd in de koloniën een veelzijdiger vorming te geven en namen de plannen om een eenvoudige school voor “Huishoudkunde en Kookkunst” op te richten vastere vormen aan.

In 1899 verscheen van de hand van ds. Eilerts de Haan een novelle, getiteld: “Zijn ze het waard?”. De opbrengst van dit boek, waarin op populaire wijze informatie werd gegeven over het leven in de vrije koloniën, vormde de basis van een fonds voor stichting en instandhouding van een dergelijke school. In 1902 legde de echtgenote van directeur Van der Have in dit verband contacten met Jonkvrouwe Jeltje de Bosch Kemper te Amsterdam, een van de pioniersters van het stadshuishoudonderwijs. De directeur bracht hierover verslag uit op de commissarissenvergadering dd. 27 november van dat jaar. Commissarissen waren gaarne bereid het tot stand komen van een dergelijke school te bevorderen, mits dit geen zware financiële lasten voor de Maatschappij met zich meebracht. De slotsom was dat de hoge jaarlijkse kosten de oprichting van de school vooralsnog onmogelijk maakten. In 1903 werd een verloting georganiseerd om het “Fonds voor de Kookschool” te versterken. Ondanks het feit, dat in de volgende jaren het bijeengebrachte kapitaal, dat afzonderlijk werd beheerd, gestadig toenam, bleven de financiële belemmeringen bestaan en in 1910 werd besloten de oprichting van een eigen school voorlopig te laten rusten en de ambulante kookcursussen, die vanwege de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen werden gegeven, te subsidiëren. De eerste “volkskookcursus” te Frederiksoord was toen al begonnen en de lessen werden door 24 leerlingen gevolgd.

het 'Gebouw voor Ontwikkeling en Ontspanning'

Commissarissen besloten in 1912 om uit het fonds voor de kookschool f. 4.500,- te bestemmen voor het bouwen van een vergaderlokaal te Frederiksoord (*In het verslag werd de plaatsnaam Wilhelminaoord blijkbaar nog niet gebruikt, red.*). Dit gebouw zou dan mettertijd een onderdeel van de kookschool kunnen uitmaken. Vastgesteld werd, dat ieder jaar vanuit de algemene kas der Maatschappij f. 500,- in het fonds voor de kookschool teruggestort zou worden, tot het bedrag was aangezuiverd.

Voor de stichting van dit lokaal werd in 1913 een belangrijke gift ontvangen. Graaf Schimmelpenninck, destijds commissaris der Maatschappij schonk ter gelegenheid van zijn 25-jarig huwelijksfeest een bedrag van f. 3.000,-.

Op 3 mei 1915 werd het nieuwe gebouw, ten dienste van onderwijs, ontwikkeling en ontspanning – onder de naam “Ons Dorpshuis” – feestelijk geopend.

Het gebruik.

Enige samenvattingen uit de diverse jaarverslagen over het gebruik en de waarde van het dorps huis voor de gemeenschap.

1914:

Zoo moest o.a. de voltooiing van het in aanbouw zijnde gebouw voor Onderwijs en Ontspanning, hetwelk te Frederiksoord (*Wilhelminaoord dus*) gebouwd wordt, tot een volgend jaar worden uitgesteld.

1915:

Dank zij ene ruime bijdrage van een belangstellende waren wij in staat te Frederiksoord een gebouw te stichten voor Onderwijs, Ontwikkeling en Ontspanning, welk gebouw den 3en Mei feestelijk werd ingewijd. Dat dit gebouw in eene behoefte voorziet moge daaruit blijken, dat het gedurende dezen winter alle dagen tot 's avonds pl.m. 10 uur in gebruik was tot het geven van onderwijs. Bovendien heeft men thans een gelegenheid voor het houden van vergaderingen, terwijl des Zondags van half drie tot half tien het gebouw dienst doet als vereenigingslokaal voor jongelieden.

Dan maakt het rapport een sprong in de jaren. Wij gaan ervan uit dat er in die periode geen “wereldschokkende” feiten over “Ons Dorpshuis” te melden waren.

1941:

Van het gebouw werd in het verslagjaar een druk gebruik gemaakt ten behoeve van:

de naaischool,

een cursus voor huishoudelijke voorlichting,

een kookcursus,

een cursus in het maken van matrassen,

oefenavonden en middagen der gymnastiekvereniging “Calluna”,

oefenavonden en vergaderingen van het fanfarecorps “Concordia”,

de leesbibliotheek van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen,

een lezing over “Zwerftochten met tent en vouwboot door Spitsbergen door J.P. Stijbos en een lezing over “Hoe leest men een roman” door Ds. H. Bax, uitgaande van de Mij. tot Nut van 't Algemeen,

een filmvertoning over Krugers Wildpark,

bijeenkomsten van de vereeniging van leerlingen der tuinbouwschool “Celpiavio”,

een bijeenkomst tot oprichting van een vrijwillige bosbrandweer,

bijeenkomsten van de meisjesvereniging der Ned. Herv. Gemeente,

en vergaderingen van:

de geitenfokvereniging “Vledder en Omstreken”,

het veefonds in de Maatschappij van Weldadigheid,

de begrafenisvereniging “De Laatste Eer”,

de afdeling Wilhelminaoord van de Overijsselsche Pluimvee Centrale,

de vereeniging “Hygiëne voor Moeder en Kind”,

de kerkvoogden en kerkeraad der Ned. Herv. Gemeente en

de coöperatieve vereeniging tot het bewaren van pootaardappelen “Het Kiemhuis”G.A.

1942:

Van het gebouw kon slechts een gering gebruik worden gemaakt, daar het was afgestaan om kunstschaten uit het Rijksmuseum op te bergen van begin Mei tot October.

1943/1945

Het gebouw werd in de jaren 1943 en 1944 gebruikt voor eenige eerder vermelde cursussen en voor cursussen in huishoudelijke voorlichting ten plattelande.

Van Augustus tot het einde van 1945 werd het gebouw tevens gebruikt voor oefeningen en uitvoeringen van het plaatselijke fanfarecorps, de toneelvereniging, de Dorpsgemeenschap van Frederiksoord en Wilhelminaoord en een zangkoor, alsmede voor vergaderingen van een aantal andere vereenigingen en organisaties, een filmvoorstelling en andere bijeenkomsten.

Voor hetzelfde doel werd een oud schoolgebouw te Boschoord beschikbaar gesteld, waarin tevens een Zondagsschool werd gehouden.

1954:

Steeds meer blijkt dat het bestaan van “Ons Dorpshuis” en de beschikbaarstelling daarvan, o.m. ter behartiging van sociaal en cultureel werk van plaatselijke verenigingen, voor de bevolking van grote betekenis is.

Het gebouw is gedurende de wintermaanden niet alleen elke avond bezet door het houden van repetities en uitvoeringen, maar ook het bezoek vertoont een stijgende lijn. De kindervakantiekampen maakten er in de regenachtige zomer van dit jaar een dankbaar gebruik van.

1957:

Aan het gebouw zelf werd dit jaar veel aandacht besteed. Zo werden het pannendak vernieuwd, de buitenmuren wit geveerd en de zaal geschilderd.

1963:

Van het dorps huis gaat een bindende kracht uit voor de bevolking uit het werkgebied van de Maatschappij van Weldadigheid. Men zou de kalenderbladen van de beheerder moeten zien om een indruk te krijgen hoe veelvuldig van het gebouw gebruik wordt gemaakt door tal van verenigingen, instellingen enz.

In 1963 was het 40 jaar geleden, dat de heer en mevrouw W. Jongebroed hun taak als beheerders van het dorps huis begonnen. Tal van verenigingen zomede de Maatschappij van Weldadigheid grepen deze gelegenheid aan om op een feestavond uiting te geven aan hun grote erkentelijkheid voor de goede zorgen en de medewerking, die de familie Jongebroed steeds en zo vaak belangeloos verleent. De heer Jongebroed ontving ter gelegenheid van dit jubileum een Koninklijke onderscheiding en de Maatschappij bood hem en zijn echtgenote uit dank voor hun onverflauwde medewerking voor het dorps huiswerk een gouden horloge aan.

Tenslotte.

Sinds omstreeks 1975 is een commissie, bestaande uit bewoners van het dorp Wilhelminaoord, doende geweest om te komen tot oprichting van een Stichting "Ons Dorps huis", met als doel de verbetering van het dorps huis. Van omstreeks die tijd dateren de contacten met de Maatschappij inzake aankoop, wat geresulteerd heeft in erfpacht.

Tot zover de eerste 70 jaren uit de (voor)geschiedenis van "Ons Dorps huis" te Wilhelminaoord.

De redactie.